

ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Перспективною концепцією оновлення вищої школи є її переорієнтація від масово-репродуктивного підходу у підготовці майбутніх фахівців до індивідуально-творчого.

Творчість, як і будь-яка інша риса особистості, що виражає соціальну сутність людини, формується і виховується. Важливі компоненти творчої особистості можуть бути сформовані в навчальному процесі вищої школи.

Аналіз наукових джерел свідчить про відсутність однозначного тлумачення вченими поняття «науково-дослідна робота студентів», яке розглядають як метод і форму організації навчання, що спрямовані на пошук і відкриття нових знань, розв'язання творчих завдань.

Ми розуміємо під науково-дослідною роботою студентів керовану викладачем їх самостійну діяльність, спрямовану на розвиток творчого потенціалу особистості, оволодіння ними первинним досвідом наукового дослідження, формування готовності до майбутньої професійної діяльності.

Здійснення науково-дослідної роботи потребує володіння студентами такими дослідницькими вміннями: обґрунтовувати наукову тему, формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу наукового дослідження; застосовувати різні методи наукових досліджень; розробляти програму науково-дослідної роботи; оформляти результат наукової роботи; використовувати раціональні прийоми планування та організації самостійної творчої діяльності; здійснювати самоаналіз, самооцінку своїх дослідницьких умінь і досягнень.

Досвід підтверджує, що ефективність формування науково-дослідницьких умінь можна забезпечити за умови, якщо цей процес розглядати як комплексну цілісну систему, що здійснюється поетапно в єдиному режимі організації навчального процесу університету.

На початковому етапі формування науково-дослідницьких умінь викладач ознайомлює студентів із структурою дослідження та методами його проведення. Для попереднього засвоєння інформації доцільно використовувати пояснювально-ілюстративний

метод навчання. Дослідницькі вміння формують як знання про способи діяльності та як способи діяльності, тому студентам пояснюють значення того чи іншого вміння, їх взаємозв'язок і структуру. Наводяться зразки дій.

Для формування окремих компонентів науково-дослідницьких умінь застосовується репродуктивний метод навчання. Викладач добирає варіативні завдання для неодноразового відтворення однакових дій. Поступово вони ускладнюються, а відтак збільшується ступінь самостійності студентів під час їх розв'язання. Після створення фонду стереотипних умінь викладач переходить до формування складних дослідницьких умінь.

У процесі засвоєння умінь дослідницької діяльності викладач організовує дослідження студентів за допомогою завдань різного роду складності, які залежно від навчального матеріалу можуть бути теоретичними, емпіричними, практичними та змішаними. Важливо, щоб у кожному навчальному завданні були проблемні ситуації та питання, а рівень проблемності поступово зростає. Оптимальний результат в оволодінні студентами дослідницькими вміннями досягається тоді, коли зовнішній стимул (постановка навчальної проблеми) поєднуватиметься з внутрішніми стимулами, бажаннями, прагненнями, інтересами самого студента.

На наступному етапі, коли актуалізовано потребу, а рівень поінформованості з проблеми науково-дослідної роботи достатній, завдання викладача є: допомога студентам у забезпеченні ефективного перебігу дослідницької діяльності, обов'язкове консультування; методичне забезпечення навчальних дисциплін; створення в навчальному курсі системи дослідницьких завдань з урахуванням творчих можливостей кожного студента; розробка методичних вказівок, рекомендацій щодо виконання різних видів дослідницьких робіт; визначення критеріїв для само оцінної діяльності студентів; упровадження методів стимулювання науково-дослідницької діяльності студентів у процесі вивчення навчальних дисциплін; контролювання науково-дослідної роботи студентів; аналіз, оцінка і корекція процесу і результатів цієї роботи.

Отже, підготовка сучасного фахівця неможлива без розвитку творчих здібностей студентів, залучення їх до науково-дослідної роботи, оволодіння ними навичками наукової і практичної діяльності, без їх умінь самостійно розв'язувати поставлені завдання. Участь студентів у науково-дослідній роботі надає їм можливість реалізувати свій творчий потенціал, забезпечити набуття первинного досвіду дослідницької діяльності та розвиток творчих здібностей і якостей студентів.